एकाइ ८ · जनसङ्ख्या र यसको व्यवस्थापन

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क २९

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ मुख्य शब्द

ज्ञान · ३

१. जनसङ्ख्या
२. जनसाङ्ख्यिकी
३. बसाइँसराइ
४. जनगणना
५. पञ्जीकरण
६. जनघनत्व

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ चित्रको नामाङ्कन

बोध · ३

१. प्रश्नावलीको सङ्कलन
२. पूर्वपरीक्षण (प्रश्न जाँच्ने)
३. तालिम (गणक र सुपरिवेक्षक)
४. सम्पादन र साङ्केतीकरण
५. गणना (घरघरमा गएर)
६. तालिकामा प्रस्तुतीकरण र प्रकाशन

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

३ ठिक कि बेठिक?

ज्ञान · २

i. ✓ **ठिक**
ii. ✗ **बेठिक:** नेपालमा परिमार्जित स्थायी बसोबास विधि अपनाइन्छ।
iii. ✗ **बेठिक:** नेपालका आधाभन्दा बढी (५३.६१ प्रतिशत) मानिस तराईमा बस्छन्।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ अति छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ जन्म, मृत्यु र बसाइँसराइ लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ करिब दश वर्षमा एक पटक भनी लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** — प्रयोग · १

✓ २१ ÷ २८ × १०० = ७५ भनी लेखेमा।

ङ. **अङ्क विभाजन** — प्रयोग · १

✓ गोरखाको जनसङ्ख्या घट्छ र चितवनको बढ्छ भनी लेखेमा।

च. **अङ्क विभाजन** — प्रयोग · १

✓ बुटवलमा भनी लेखेमा।

छ. **अङ्क विभाजन** — बोध · १

✓ यसमा १८ वर्ष पुगेका मतदाताको मात्र नाम हुने (बालबालिका नहुने) भएकाले भनी लेखेमा।

Science Playground, काठ्मान्डे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

ज. **अङ्क विभाजन** **बोध · १**

✓ जन्म, मृत्यु, विवाह वा बसाइँसराइ दर्ता गर्ने काम लेखेमा।

झ. **अङ्क विभाजन** **ज्ञान · १**

✓ जन्म, मृत्यु र बसाइँसराइका कारण निश्चित समयमा जम्मा जनसङ्ख्यामा आउने परिवर्तन भनी लेखेमा।

५ छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ वास्तविक उपस्थिति विधिमा मानिस जनगणनाका बेला जहाँ भेटिन्छ, त्यहीँ गनिन्छ; वैधानिक उपस्थिति विधिमा सधैँ बस्ने ठाउँ (स्थायी बसोबास) मा गनिन्छ भनी लेखेमा।

✓ घुम्न वा पाहुना गएको मानिस वास्तविक उपस्थिति विधिमा गएकै ठाउँमा र वैधानिक उपस्थिति विधिमा आफ्नै घरमा गनिन्छ, वा एउटाले त्यस दिन कति मानिस थिए र अर्कोले सधैँ कति बस्छन् भन्ने देखाउँछ भनी लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · २**

✓ नयाँ जनसङ्ख्या = पुरानो जनसङ्ख्या + जन्म − मृत्यु + बसाइँ आउने − बसाइँ जाने अर्थात् ५०० + १५ − ५ + ४ − २० लेखेमा।

✓ ४९४ जना भनी सही उत्तर लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** **ज्ञान · २**

✓ बालविवाह, लैङ्गिक विभेद, अशिक्षा, स्वास्थ्य सेवाको अभाव, आर्थिक विभेद वा अव्यवस्थित बसाइँसराइमध्ये कुनै एक चुनौती लेखेमा।

✓ त्यस्तै अर्को कुनै एक चुनौती लेखेमा।

६ लामो उत्तर

अङ्क विभाजन **बोध · ४**

✓ दक्ष र स्वस्थ मानिसले बढी उत्पादन गर्छन्, त्यसैले आर्थिक विकासमा टेवा पुग्छ भनी लेखेमा।

✓ खानपान, शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा र रोजगारी जस्ता आधारभूत आवश्यकता सबैलाई पुऱ्याउन सकिन्छ भनी लेखेमा।

✓ प्राकृतिक स्रोत, वातावरण र मानव जीवनबिच सन्तुलन रहन्छ भनी लेखेमा।

✓ सानो, सुखी र स्वस्थ परिवारले गुणस्तरीय जीवन बिताउँछ, वा गुणस्तरीय र दक्ष जनशक्ति तयार हुन्छ भनी लेखेमा।

७ सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · २**

काठमाडौँमा थोरै जमिनमा धेरै मानिस भएकाले सबैलाई पुग्ने खानेपानी, घर, यातायात र सरसफाइको व्यवस्था गर्न गाह्रो हुन्छ; पानी अपुग हुन्छ, बाटोमा जाम हुन्छ र फोहोर धेरै हुन्छ। मनाङमा थोरै मानिस टाढा टाढा बस्छन्, त्यसैले थोरै मानिसका लागि पनि लामो बाटो, पानीको पाइप, बिजुलीको लाइन र विद्यालय बनाउनुपर्छ; सेवा पुऱ्याउन महँगो पर्छ।

अङ्क विभाजन

✓ काठमाडौँमा मानिस धेरै भएकाले सबैलाई पुग्ने पानी, आवास, यातायात र सरसफाइ मिलाउन चुनौती हुन्छ भनी लेखेमा।

✓ मनाङमा थोरै मानिस टाढा टाढा बस्ने भएकाले बाटो, पानी र विद्यालय पुऱ्याउन महँगो र गाह्रो हुन्छ भनी लेखेमा।

Science Playground, काटुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

८ क्रियाकलाप: हाम्रो घरको जनगणना

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

घरका सबै सदस्य, साना बच्चा र घरबाहिर काम गर्न वा पढ्न गएका सदस्यसमेत, गनिनुपर्छ। छ महिना वा बढी अर्को ठाउँमा बस्ने सदस्य नेपालको जनगणनामा त्यहीँका बासिन्दामा गनिन्छन् भन्ने कुरा पनि छलफल गर्न सकिन्छ। लैङ्गिक अनुपात = पुरुषको सङ्ख्या ÷ महिलाको सङ्ख्या × १००; जस्तै: ३ पुरुष र ४ महिला भए ३ ÷ ४ × १०० = ७५।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	जम्मा
अङ्क	११	११	५	२	२९